92. MEKTUP

٩٢ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الثَّانِي وَالتِسْعُونَ: اِلَى الْفَقِيرِ هَاشِمِ الْكِشْمِيِّ فِي جَوَابِ سُؤَالِهِ عَنْ سَمَاعِ الصُّوفِيَةِ كَلَامَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَمُكَالَمَتِهِمْ مَعَهُ تَعَالَى ﴾

قَدْ سَأَلْتُمْ اَنَّهُ مَا مَعْنَى مَا قَالَهُ بَعْضُ الْعُرَفَاءِ مِنْ اَنَّا نَسْمَعُ كَلَامَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ اَوْ تَقَعُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ مُكَالَمَةٌ كَمَا نُقِلَ عَنِ الْاِمَامِ الْهُمَامِ جَعْفَرَ الصَّادِقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّهُ قَالَ «مَا زِلْتُ اُرَدِّدُ الْآيَةَ حَتَّى سَمِعْتُهَا مِنَ الْمُتَكَلِّمِ بِهَا» وَيُفْهَمُ ذٰلِكَ أَيْضًا مِنَ الرِّسَالَةِ الْغَوْثِيَّةِ الَّتِي هِيَ مَنْسُوبَةٌ اِلَى حَضْرَةِ الشَّيْخِ عَبْدِ الْقَادِرِ الْجِيلَانِيِّ قُدِّسَ سِرُّهُ وَمَا تَحْقِيقُ ذٰلِكَ عِنْدَكَ. اِعْلَمْ اَرْشَدَكَ اللهُ تَعَالَى اَنَّ كَلَامَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى كَذَاتِهِ وَسَائِرِ صِفَاتِهِ لَا كَيْفِيٌّ وَلَا مِثْلِيٌّ وَسَمَاعُ الْكَلَامِ اللَّاكَيْفِيِّ أَيْضًا لَا كَيْفِيٌّ فَاِنَّهُ لَا سَبِيلَ لِلْكَيْفِيِّ اِلَى اللَّاكَيْفِيِّ فَلَا يَكُونُ ذٰلِكَ السَّمَاعُ مَرْبُوطًا بِحَاسَّةِ السَّمْعِ فَاِنَّهَا مُتَكَيِّفَةٌ بِالْكَيْفِ بِالْكُلِّيَّةِ فَاِنْ كَانَ هُنَاكَ لِلْعَبْدِ سَمَاعٌ فَهُوَ بِتَلَقٍّ رُوحَانِيٍّ فَاِنَّ لَهَا يَعْنِي الرُّوحَ نَصِيبًا مِنَ اللَّاكَيْفِيِّ وَبِلَا تَوَسُّطِ الْحُرُوفِ وَالْكَلِمَاتِ وَأَيْضًا لَوْ كَانَ الْكَلَامُ مِنَ الْعَبْدِ فَهُوَ أَيْضًا بِالْقَاءٍ رُوحَانِيٍّ بِلَا حُرُوفٍ وَكَلِمَاتٍ وَيَكُونُ لِهٰذَا الْكَلَامِ نَصِيبٌ مِنَ اللَّاكَيْفِيِّ حَيْثُ يَكُونُ مَسْمُوعًا لِلَّاكَيْفِيِّ مَعَ اَنَّا نَقُولُ اِنَّ الْكَلَامَ اللَّفْظِيَّ الَّذِي يَصْدُرُ عَنِ الْعَبْدِ يَسْمَعُهُ الْحَقُّ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى بِسَمَاعٍ لَا كَيْفِيٍّ بِلَا تَوَسُّطِ الْحُرُوفِ وَالْكَلِمَاتِ وَبِلَا تَقْدِيمٍ وَتَأْخِيرٍ اِذْ لَا يَجْرِي عَلَيْهِ تَعَالَى زَمَانٌ يَسَعُ فِيهِ التَّقْدِيمُ وَالتَّأْخِيرُ فَلَوْ كَانَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْطِنِ مِنَ الْعَبْدِ سَمَاعٌ فَهُوَ سَامِعٌ بِكُلِّيَّتِهِ وَاِنْ كَلَامٌ فَمُتَكَلِّمٌ بِكُلِّيَّتِهِ فَالْعَبْدُ بِتَمَامِهِ سَمْعٌ وَبِتَمَامِهِ لِسَانٌ وَقَدْ سَمِعَتِ الذَّرَّاتُ الْمُخْرَجَةُ يَعْنِي مِنْ ظَهْرِ آدَمَ قَوْلَ ﴿اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ﴾ يَوْمَ الْمِيثَاقِ بِكُلِّيَّتِهِمْ مِنْ غَيْرِ وَاسِطَةٍ وَاَجَابُوهُ وَكَانُوا بِتَمَامِهِمْ اَسْمَاعًا وَبِتَمَامِهِمْ اَلْسُنًا فَاِنَّهُ لَوْ كَانَ السَّمْعُ مُتَمَيِّزاً مِنَ اللِّسَانِ لَمَا يَحْصُلُ السَّمَاعُ وَالْكَلَامُ اللَّاكَيْفِيَّانِ وَلَا يَكُونُ لَائِقًا بِارْتِبَاطِ الْمَرْتَبَةِ

اَللاّ كَيْفِيَةِ لَا يَحْمِلُ عَطَايَا الْمَلِكِ اِلاّ مَطَايَاهُ غَايَةُ مَا فِي الْبَابِ اَنَّ ذٰلِكَ الْمَعْنَى الْمُتَلَقَّى الَّذِى اَخَذَهُ مِنْ طَرِيقِ الرُّوحَانِيَّةِ يَتَمَثَّلُ ثَانِيًا فِي عَالَمِ الْخَيَالِ الَّذِى هُوَ فِي الْاِنْسَانِ تِمْثَالُ عَالَمِ الْمِثَالِ بِصُورَةِ الْحُرُوفِ وَالْكَلِمَاتِ الْمُرَتَّبَةِ وَيَرْتَسِمُ ذٰلِكَ التَّلَقِّى وَالْاِلْقَاءُ بِصُوَرِ السَّمَاعِ وَالْكَلَامِ اللَّفْظِيِّ فَاِنَّ لِكُلِّ مَعْنًى صُورَةً فِي ذٰلِكَ الْعَالَمِ وَاِنْ كَانَ ذٰلِكَ الْمَعْنَى مُنَزَّهًا عَنِ الْكَيْفِ وَلٰكِنْ يَكُونُ ارْتِسَامُ الْمُنَزَّهِ عَنِ الْكَيْفِ أَيْضًا هُنَاكَ بِصُورَةٍ مُكَيَّفَةٍ بِكَيْفٍ فَاِنَّ الْفَهْمَ وَالْاِفْهَامَ الْمَقْصُودَيْنِ مِنَ الْاِرْتِسَامِ مَرْبُوطَانِ بِهَا فَاِذَا وَجَدَ السَّالِكُ الْمُتَوَسِّطُ فِي نَفْسِهِ حُرُوفًا وَكَلِمَاتٍ مُتَرَتِّبَةً وَاَحَسَّ سَمَاعَ الْكَلَامِ اللَّفْظِيِّ يَتَخَيَّلُ اَنَّهُ قَدْ سَمِعَ هٰذِهِ الْكَلِمَاتِ مِنَ الْاَصْلِ وَاَخَذَهُ مِنْ هُنَاكَ بِلاَ تَفَاوُتٍ وَلَا يَدْرِى اَنَّ هٰذِهِ الْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ صُوَرٌ خَيَالِيَّةٌ لِذٰلِكَ الْمَعْنَى الْمُتَلَقَّى وَذٰلِكَ السَّمَاعُ وَالْكَلَامُ اللَّفْظِيُّ تِمْثَالُ ذٰلِكَ السَّمَاعِ وَالْكَلَامِ اللاّكَيْفِيِّ وَالْعَارِفُ التَّامُّ الْمَعْرِفَةِ يَنْبَغِى اَنْ يُمَيِّزَ حُكْمَ كُلِّ مَرْتَبَةٍ عَنِ الْاُخْرَى وَلَا يَلْبِسَ حُكْمَ اِحْدَيهُمَا بِحُكْمِ الْاُخْرَى فَسَمَاعُ هٰؤُلَاءِ الْاَكَابِرِ وَكَلَامُهُمُ الْمَرْبُوطَانِ بِمَرْتَبَةِ لَا كَيْفِيَّةٍ مِنْ قَبِيلِ التَّلَقِّى وَالْاِلْقَاءِ الرُّوحَانِيَّيْنِ وَهٰذِهِ الْكَلِمَاتُ وَالْحُرُوفُ الَّتِي يُعَبَّرُ بِهَا عَنْ ذٰلِكَ الْمَعْنَى الْمُتَلَقَّى مِنْ عَالَمِ الصُّوَرِ الْمِثَالِيَّةِ وَالَّذِينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ يَسْمَعُونَ الْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ مِنَ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ فَرِيقَانِ فَرِيقٌ يَقُولُونَ اِنَّ هٰذِهِ الْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ الْحَادِثَةَ الْمَسْمُوعَةَ دَوَالٌّ عَلَى الْكَلَامِ النَّفْسِيِّ الْقَدِيمِ وَهٰؤُلَاءِ اَحْسَنُ حَالاً مِنَ الْفَرِيقِ الثَّانِي وَالْفَرِيقُ الثَّانِي يُطْلِقُونَ الْقَوْلَ بِسَمَاعِ كَلَامِ الْحَقِّ جَلَّ شَأْنُهُ وَيَعْتَقِدُونَ الْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ الْمُرَتَّبَةَ الْمَسْمُوعَةَ كَلَامَ الْحَقِّ جَلَّ وَعَلاَ وَلَا يُفَرِّقُونَ بَيْنَ مَا هُوَ لَائِقٌ بِجَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى وَبَيْنَ مَا هُوَ لَيْسَ بِلَائِقٍ بِهِ وَهُمُ الْجُهَّالُ الْبُطَّالُ لَمْ يَعْرِفُوا مَا يَجُوزُ عَلَيْهِ وَمَا لَا يَجُوزُ عَلَيْهِ تَعَالَى ﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ الْبَشَرِ وَآلِهِ وَاَصْحَابِهِ الْاَطْهَرِ.

TÜRKÇE ANLAMI

- **Hâşim El-Kışmî'ye gönderilmiştir**
- **Sûfilerin Hakk'ın kelâmını işitmeleri ve onunla konuşmalarının anlamı**

Bazı âriflerin, "biz Hakk'ın kelâmını işitiyoruz" veya "bizimle O'nun arasında konuşma vaki oluyor" şeklindeki sözlerinin ne anlama geldiğini sormuşsunuz. Yine, yüce İmam Cafer-i Sâdık'tan (r.a.) nakledildiğine göre kendisi şöyle demiştir: "Ayeti sık sık tekrarlamaya devam ederken onu bizzat söyleyenden (Allah Teâlâ'dan) işittim." Bu mânâ, aynı şekilde Hz. Şeyh Abdülkâdir Geylânî'ye nispet edilen *Gavsiyye Risâlesi*'nde de bulunmaktadır. Size göre bunun tahkiki nedir?

Allâh seni doğruya yöneltsin. Bil ki; Hakk'ın kelâmı da, zâtı ve diğer sıfatları gibi keyfiyetsiz ve benzersizdir. Keyfiyetsiz olan kelâmı işitmek de keyfiyetsiz olarak gerçekleşir. Çünkü keyfiyeti olan keyfiyetsiz olanı algılayamaz. Bunun için söz konusu işitme, işitme duyusuna bağlı değildir. Çünkü işitme duyusu tamamen keyfiyete uyum sağlamıştır.

Ortada kulun bir ses işitmesi söz konusuysa, bu ruhsal algılamadır. Çünkü ruhta da bir tür keyfiyetsizlik vardır, harf ve kelimelerin aracılığına muhtaç değildir. Yine aynı şekilde, söz konusu kelâm kuldan çıkmışsa, yine harfler ve kelimeler olmadan ruhsal bir konuşmayla olmuştur. Böylece bu kelâmın da, keyfiyetsiz olan tarafından işitilmiş olması hasebiyle keyfiyetsiz olandan bir payı vardır.

Bununla birlikte biz deriz ki kuldan çıkan harfler ve kelimelerle ifade edilen kelâmı Hak Teâlâ keyfiyetsiz olarak, harfler ve kelimelerin aracılığı olmaksızın, takdimsiz ve tehirsiz bir biçimde işitir. Çünkü takdim ve tehiri içine alacak kadar bir zamanın yüce Allâh hakkında düşünülemez. Bu konumda, eğer kul bir şey işitmişse, o kendi külliyetiyle işitendir. Yok eğer kul bir şey söylemişse, kendi külliyetiyle söyleyendir. Kul kendi bütünlüğüyle kulak ve kendi bütünlüğüyle dil olmuştur.

Âdem'in (a.s.) sırtından çıkan zerreler, misâkın alındığı gün *"Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?"*[22] sözünü hiçbir vasıta olmaksızın bütün varlıklarıyla işiterek cevaplamışlardır. Kendi bütünlükleriyle kulak ve dil olmuşlardır. Çünkü eğer kulak dilden ayrı bir şey olsaydı, ikisinde de keyfiyetsiz olan işitme ve konuşma meydana gelmez ve keyfiyetsizlik mertebesiyle bağlantılı olmaya uygun olmazlardı.

Sultanın hediyelerini ancak Sultanın kervanları taşır.

Bu konuda söylenecek en son şey, rûhâniyet yoluyla alınmış mânâ, ikinci kez insandaki hayâl aleminde, misâl alemindeki şekiller gibi art arda gelen harfler ve kelimeler sûretine girer ve söz konusu algı ve hitap, lafzî işitme ve lafzî kelâm şekillerinde belirir. Çünkü her bir mânânın o âlemde bir şekli vardır. Söz konusu mânâ keyfiyetten uzak olsa da, keyfiyetten uzak olanın belirmesi aynı şekilde orada keyfiyeti olan bir şekille olur. Bu belirmeden kastedilen anlama ve anlatma, keyfiyeti olan şekle bağlıdır.

Orta halli sâlik, kendinde art arda gelen düzenli harfler ve kelimeler bulduğunda ve lafzî kelâm işittiğini hissettiğinde, bu kelimeleri aslından işittiğini ve onu oradan hiçbir farklılık olmaksızın aldığını hayal eder. Oysa o, bu harfler ve kelimelerin, algılanan bu mânânın hayâlî sûretleri ve söz konusu lafzî işitme ve konuşmanın da, o keyfiyetsiz işitme ve konuşmanın bir timsâli (simgesel) olduğunu bilmez.

Tam marifet sahibi olan ârifin, her mertebenin hükmünü diğerinden ayırt etmesi ve birinin hükmünü diğerine karıştırmaması lazımdır. Bu büyüklerin keyfiyetsizlik mertebesiyle bağlantılı olan Allah Teâlâ'yı işitmeleri ve O'nunla konuşmaları, ruhsal algılama ve ruhsal konuşma kabilindendir. Söz konusu algılanan mânâyı anlatan bu harfler ve kelimeler, misâlî sûretler alemindendir.

Allâh tarafından harfler ve kelimeler işittiklerini zannedenler iki guruptur. Birinci grup bu hâdis olan ve işitilen harf ve kelimelerin, kadîm olan nefsî kelâma delalet ettiğini söyler. Bunlar ikinci guruptan daha iyi haldedirler. İkinci grup ise Hakk'ın kelâmını işitmeyi genelleyerek art arda gelen, işitilen harflerin ve kelimelerin Hakk'ın

[22] A'râf, 172.

kelâmı olduğuna inanırlar, ancak O'nun kutsiyetine uygun olanla olmayanı ayırt etmezler. Onlar yüce Allâh'ın (c.c) hakkında neyin caiz olup olmadığını bilmeyen cesur cahillerdir. ***"Sübhansın sen! Bizim, senin bize öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz sen alîmsin, hakîmsin"***[23] Salât ve selâm insanların en hayırlısına, âilesine ve temiz ashâbına olsun.

KELİME ANLAMI

92. < اَلْمَكْتُوبُ الثَّانِي وَالتِّسْعُونَ > Doksan ikinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الْفَقِيرِ هَاشِمِ الْكِشْمِيِّ Fakir Haşim Kişmî'ye *(Ne hakkındadır?)* فِي جَوَابِ سُؤَالِهِ Sorusunun cevabı hakkındadır *(Neden sorusu?)* عَنْ سَمَاعِ الصُّوفِيَّةِ Sûfilerin işitmesinden *(Neyi?)* كَلَامَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Hak Teâlâ'nın kelamını وَمُكَالَمَتِهِمْ مَعَهُ تَعَالَى Ve Hak Teâlâ'yla konuşmalarından (sorusunun cevabı hakkındadır) ➢

قَدْ سَأَلْتُمْ Sormuşsunuz ki, اَنَّهُ مَا مَعْنَى Manası nedir? *(Neyin?)* مَا قَالَهُ بَعْضُ الْعُرَفَاءِ Bazı ariflerin söylediği مِنْ اَنَّا نَسْمَعُ Biz işitiyoruz *(Neyi?)* كَلَامَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Hak Teâlâ'nın kelamını اَوْ تَقَعُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ Veya bizimle onun arasında olmaktadır *(Ne?)* مُكَالَمَةٌ Konuşma كَمَا نُقِلَ Nitekim nakledildi *(Kimden?)* عَنِ الْاِمَامِ الْهُمَامِ جَعْفَرِ الصَّادِقِ Büyük imam Cafer-i Sadık'tan رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Allah ondan razı olsun اَنَّهُ قَالَ O şöyle demiş: مَا زِلْتُ اُرَدِّدُ الْآيَةَ Sürekli ayeti tekrar ediyordum حَتَّى سَمِعْتُهَا Ve sonunda onu işittim *(Kimden?)* مِنَ الْمُتَكَلِّمِ بِهَا Onu söyleyenden وَيُفْهَمُ ذٰلِكَ أَيْضًا Ve bu mana anlaşılmaktadır da *(Neden?)* مِنَ الرِّسَالَةِ الْغَوْثِيَّةِ Risale-i Gavsiyye'den اَلَّتِي هِيَ مَنْسُوبَةٌ Ki o risale aittir *(Kime?)* اِلَى حَضْرَةِ الشَّيْخِ عَبْدِ الْقَادِرِ الْجِيلَانِيِّ قُدِّسَ سِرُّهُ Şeyh Abdulkadir Geylani (k.s.)'ya وَمَا تَحْقِيقُ ذٰلِكَ عِنْدَكَ Bunun açıklaması sana göre nedir?

---

[23] Bakara, 32.

اَنَّ كَلاَمَ الْحَقِّ اِعْلَمْ اَرْشَدَكَ اللّٰهُ تَعَالٰى Allah Teâlâ seni doğruya ulaştırsın, bilesin ki, لاَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى Hak Teâlâ'nın kelamı كَذَاتِهِ وَسَائِرِ صِفَاتِهِ Zatı ve diğer sıfatları gibi كَيْفِيٌّ وَلاَ مِثْلِيٌّ Keyfiyetsiz ve emsalsizdir أَيْضًا وَسَمَاعُ الْكَلاَمِ اللاَّكَيْفِيِّ Keyfiyetsiz kelamı işitmek de لاَ كَيْفِيٌّ Keyfiyetsizdir فَاِنَّهُ لاَ سَبِيلَ لِلْكَيْفِيِّ Zira keyfiyetli olanın yolu yoktur *(Neye?)* اِلَى اللاَّكَيْفِيِّ Keyfiyetsiz olana فَلاَ يَكُونُ ذٰلِكَ السَّمَاعُ مَرْبُوطًا Öyleyse bu işitme bağlı olamaz *(Neye?)* بِحَاسَّةِ السَّمْعِ Duyu organına فَاِنَّهَا مُتَكَيِّفَةٌ بِالْكَيْفِ بِالْكُلِّيَّةِ Zira o, tamamen keyfiyetle vasıflanmıştır فَاِنْ كَانَ هُنَاكَ Eğer orada لِلْعَبْدِ سَمَاعٌ Kulun duyması söz konusuysa فَهُوَ بِتَلَقٍّ رُوحَانِيٍّ O, ruhanî bir algılamayladır فَاِنَّ لَهَا يَعْنِى الرُّوحَ Zira onun, yani ruhun نَصِيبًا مِنَ اللاَّكَيْفِيِّ Keyfiyetsiz olandan nasibi vardır وَبِلاَ تَوَسُّطِ الْحُرُوفِ وَالْكَلِمَاتِ Ve o, harf ve kelimelerin aracılığı olmadandır وَأَيْضًا لَوْ كَانَ الْكَلاَمُ Ve kelam olsa dahi *(Kimden?)* مِنَ الْعَبْدِ Kuldan فَهُوَ أَيْضًا بِالْقَاءٍ رُوحَانِيٍّ O da ruhanî bir algılamyla بِلاَ حُرُوفٍ وَكَلِمَاتٍ Harfsiz ve kelimesizdir وَيَكُونُ لِهٰذَا الْكَلاَمِ نَصِيبٌ Ve bu kelamın nasibi olur *(Neden?)* مِنَ اللاَّكَيْفِيِّ Keyfiyetsiz olandan حَيْثُ يَكُونُ مَسْمُوعًا Zira işitilmiş oluyor *(Kim tarafından?)* لِلاَّكَيْفِيِّ Keyfiyetsiz olan tarafından مَعَ اَنَّا نَقُولُ Hem de biz diyoruz ki: اِنَّ الْكَلاَمَ اللَّفْظِيَّ Lafzi kelam *(Hangisi?)* اَلَّذِى يَصْدُرُ عَنِ الْعَبْدِ Kuldan sadır olan يَسْمَعُهُ الْحَقُّ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى Hak Teâlâ onu işitir *(Ne ile?)* بِسَمَاعٍ لاَ كَيْفِيٍّ Keyfiyetsiz bir işitmeyle *(Nasıl?)* بِلاَ تَوَسُّطِ الْحُرُوفِ وَالْكَلِمَاتِ Harflerin ve kelimelerin aracılığı وَبِلاَ تَقْدِيمٍ وَتَأْخِيرٍ Ve de önceliği ve sonralığı olmadan اِذْ لاَ يَجْرِى عَلَيْهِ تَعَالٰى Zira Allah Teâlâ'nın üzerinden geçmez *(Ne?)* زَمَانٌ يَسَعُ فِيهِ التَّقْدِيمُ وَالتَّأْخِيرُ İçinde önceliğe ve sonralığa yer olan bir zaman فَلَوْ كَانَ فِى ذٰلِكَ الْمَوْطِنِ

فَهُوَ سَامِعٌ İşitmek سَمَاعٌ (Ne olursa?) Kuldan مِنَ الْعَبْدِ (Kimden?) Eğer bu yerde olursa

بِكُلِّيَّتِهِ Tamamıyla konuşur فَمُتَكَلِّمٌ بِكُلِّيَّتِهِ Eğer konuşursa وَاِنْ كَلاَمٌ O tamamıyla işitir بِكُلِّيَّتِهِ

فَالْعَبْدُ بِتَمَامِهِ سَمْعٌ Dolayısıyla kul tamamıyla kulak وَبِتَمَامِهِ لِسَانٌ Ve tamamıyla dildir

يَعْنِى مِنْ ظَهْرِ Çıkartılan zürriyetler اَلذَّرَّاتُ الْمُخْرَجَةُ (Kim?) Kuşkusuz işitmişti وَقَدْ سَمِعَتْ

آدَمَ Yani Adem (a.s.)'ım sırtından (Neyi işitmişti?) قَوْلَ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ 'Ben sizin rabbiniz

بِكُلِّيَّتِهِمْ (Ne ile işitmişlerdi?) Ahit gününde يَوْمَ الْمِيثَاقِ (Ne zaman?) değil miyim?' sözünü

Tüm bedenleriyle (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ وَاسِطَةٍ Hiçbir aracı olmadan وَاَجَابُوهُ Ona cevap

وَبِتَمَامِهِمْ Tüm bedenleriyle kulak بِتَمَامِهِمْ اَسْمَاعًا (Ne?) Ve olmuşlardı وَكَانُوا vermişler

اَلْسُنًا Ve tüm bedenleriyle dil فَاِنَّهُ لَوْ كَانَ السَّمْعُ مُتَمَيِّزًا Zira işitmek ayrı olsaydı (Neden?)

اَلسَّمَاعُ وَالْكَلاَمُ اللاَّكَيْفِيَّانِ (Ne?) Hasıl olmazdı لَمَا يَحْصُلُ Konuşmaktan مِنَ اللِّسَانِ

بِارْتِبَاطِ (Neye?) Ve layık olmazdı وَلاَ يَكُونُ لاَئِقًا Keyfiyetsiz duymak ve konuşmak

الْمَرْتَبَةِ اللاَّكَيْفِيَّةِ Keyfiyetsiz mertebeyle irtibat kurmaya لاَ يَحْمِلُ عَطَايَا الْمَلِكِ Sultanın

غَايَةُ مَا فِى الْبَابِ Onun kervanlarından başkası اِلاَّ مَطَايَاهُ (Ne?) hediyelerini taşıyamaz

Hasıl-ı kelam: اَنَّ ذٰلِكَ الْمَعْنَى الْمُتَلَقَّى Bu algılanan mana اَلَّذِى اَخَذَهُ Ki onu almıştır

(Nereden?) مِنْ طَرِيقِ الرُّوحَانِيَّةِ Ruhanî bir yoldan يَتَمَثَّلُ ثَانِيًا İkinci olarak, sonradan

şekillenir (Nerede?) فِى عَالَمِ الْخَيَالِ Hayal aleminde اَلَّذِى هُوَ فِى الاِنْسَانِ Ki o insanda

بِصُورَةِ الْحُرُوفِ (Ne ile şekillenir?) Misal aleminin bir örneğidir تِمْثَالُ عَالَمِ الْمِثَالِ

ذٰلِكَ (Ne?) Ve belirir وَيَرْتَسِمُ Tertip edilmiş harf ve kelimeler şekliyle وَالْكَلِمَاتِ الْمُرَتَّبَةِ

التَّلَقِّى وَالاِلْقَاءُ Bu algılama ve ifade (Nasıl?) بِصُوَرِ السَّمَاعِ وَالْكَلاَمِ اللَّفْظِىِّ Lafzî

صُورَةً فِى ذٰلِكَ الْعَالَمِ Zira her mananın فَاِنَّ لِكُلِّ مَعْنًى konuşma ve işitme şekilleriyle

Bu alemde bir şekli vardır وَاِنْ كَانَ ذٰلِكَ الْمَعْنَى Her ne kadar bu mana مُنَزَّهًا عَنِ الْكَيْفِ Keyfiyetten beri olsa da وَلٰكِنْ يَكُونُ Ancak olur *(Ne?)* اَيْضًا اِرْتِسَامُ الْمُنَزَّهِ عَنِ الْكَيْفِ Keyfiyetten beri olanın belirmesi de *(Nerede?)* هُنَاكَ O misal aleminde *(Ne ile olur?)* بِصُورَةٍ مُكَيَّفَةٍ بِكَيْفٍ Bir nitelikle vasıflanmış şekille olur فَاِنَّ الْفَهْمَ وَالْاِفْهَامَ Zira anlamak ve anlatmak *(Hangi?)* اَلْمَقْصُودَيْنِ مِنَ الْاِرْتِسَامِ Bu belirmeden kastedilen مَرْبُوطَانِ بِهَا Bu şekillere bağlıdırlar فَاِذَا وَجَدَ Dolayısıyla bulduğunda *(Kim?)* اَلسَّالِكُ الْمُتَوَسِّطُ Yolun ortalarındaki salik *(Nerede?)* فِى نَفْسِهِ Kendi nefsinde bulduğunda *(Ne?)* وَاَحَسَّ سَمَاعَ الْكَلَامِ اللَّفْظِىِّ حُرُوفًا وَكَلِمَاتٍ مُتَرَتِّبَةً Tertip edilmiş harf ve kelimeler Ve lafzî kelamı hissettiğinde يَتَخَيَّلُ Zanneder ki, اَنَّهُ قَدْ سَمِعَ هٰذِهِ الْكَلِمَاتِ O, bu kelimeleri işitti *(Nereden?)* مِنَ الْاَصْلِ Asıldan وَاَخَذَهُ مِنْ هُنَاكَ Ve onu oradan aldı *(Nasıl?)* بِلَا تَفَاوُتٍ Hiçbir farklılık olmadan وَلَا يَدْرِى Ve bilmez ki, اَنَّ هٰذِهِ الْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ Bu harf ve kelimeler صُوَرٌ خَيَالِيَّةٌ Hayali birer suretidirler *(Neyin?)* لِذٰلِكَ الْمَعْنَى الْمُتَلَقَّى Şu algılanan mananın تِمْثَالُ ذٰلِكَ السَّمَاعِ وَذٰلِكَ السَّمَاعُ وَالْكَلَامُ اللَّفْظِىُّ Ve bu lafzî kelam ve işitme وَالْكَلَامِ اللَّاكَيْفِىِّ Şu keyfiyetsiz kelam ve işitmenin örneğidir وَالْعَارِفُ التَّامُّ الْمَعْرِفَةِ Marifeti tam olan arifin يَنْبَغِى اَنْ يُمَيِّزَ Ayırması gerekir *(Neyi?)* حُكْمَ كُلِّ مَرْتَبَةٍ Her bir mertebenin hükmünü *(Neden?)* عَنِ الْاُخْرٰى Diğerinden وَلَا يَلْبِسَ Ve karıştırmaması gerekir *(Neyi?)* حُكْمَ اِحْدٰيهُمَا Birinin hükmünü *(Neye?)* بِحُكْمِ الْاُخْرٰى Diğerinin hükmüne فَسَمَاعُ هٰؤُلَاءِ الْاَكَابِرِ Öyleyse bu büyüklerin işitmeleri وَكَلَامُهُمْ Ve kelamları *(Hangi işitme ve kelamları?)* اَلْمَرْبُوطَانِ بِمَرْتَبَةٍ لَا كَيْفِيَّةٍ Keyfiyetsiz mertebeye bağlı olan مِنْ قَبِيلِ التَّلَقِّى وَالْاِلْقَاءِ الرُّوحَانِيَّيْنِ Ruhanî algılama ve ifade türündendir

وَهٰذِهِ الْكَلِمَاتُ وَالْحُرُوفُ Bu kelime ve harfler de اَلَّتِى يُعَبَّرُ بِهَا Ki bunlarla ifade edilir (Ne?) عَنْ ذٰلِكَ الْمَعْنَى الْمُتَلَقَّى Şu algılanan mana مِنْ عَالَمِ الصُّوَرِ الْمِثَالِيَّةِ (Onlar da) misal aleminin şekillerindendir وَالَّذِينَ يَظُنُّونَ Zanneden kişiler (Neyi?) اَنَّهُمْ يَسْمَعُونَ İşittiklerini (Neyi?) اَلْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ Harfleri ve kelimeleri (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ Allah Teâlâ'dan فَرِيقَانِ İki grupturlar فَرِيقٌ يَقُولُونَ Birinci grup diyorlar ki: اِنَّ هٰذِهِ الْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ Şu harfler ve kelimeler اَلْحَادِثَةَ الْمَسْمُوعَةَ Ki, sonradan olma ve işitilen دَوَالٌّ عَلَى الْكَلاَمِ النَّفْسِيِّ الْقَدِيمِ Kadim olan nefsi kelama delalet eder وَهٰؤُلاَءِ اَحْسَنُ حَالاً İşte bunlar daha iyi bir haldedir (Kimden?) مِنَ الْفَرِيقِ الثَّانِى İkinci gruptan وَالْفَرِيقُ الثَّانِى İkinci grup ise: يُطْلِقُونَ الْقَوْلَ Hüküm veriyorlar (Neye?) بِسَمَاعِ كَلاَمِ الْحَقِّ جَلَّ شَأْنُهُ Şanı büyük Hakk'ın kelamını işittiklerine وَيَعْتَقِدُونَ Ve inanıyorlar (Neye?) اَلْحُرُوفَ وَالْكَلِمَاتِ الْمُرَتَّبَةَ الْمَسْمُوعَةَ İşitilen ve tertip üzere olan harf ve kelimelerin كَلاَمَ الْحَقِّ جَلَّ وَعَلاَ Hak –celle ve alâ-nın kelamı olduğuna وَلاَ يُفَرِّقُونَ Ve ayırmıyorlar (Neyi?) بَيْنَ مَا هُوَ لاَئِقٌ Layık olanla (Kime?) بِجَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى Cenab-ı Hakk'a وَبَيْنَ مَا هُوَ لَيْسَ بِلاَئِقٍ بِهِ Ona layık olmayanın arasını وَهُمُ الْجُهَّالُ الْبُطَّالُ Onlar cahil ve bozguncudurlar لَمْ يَعْرِفُوا Bilemediler (Neyi?) مَا يَجُوزُ عَلَيْهِ Allah'a (isnat edilmesi) caiz olanı وَمَا لاَ يَجُوزُ عَلَيْهِ تَعَالَى Ve caiz olmayanı سُبْحَانَكَ Allah'ım seni tenzih ederiz لاَ عِلْمَ لَنَا Bizim ilmimiz yoktur اِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا Ancak senin öğrettiğin vardır اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ Şüphesiz sen alîm ve hakîmsin وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Salat-u selam عَلَى خَيْرِ الْبَشَرِ Beşerin en hayırlısına وَآلِهِ وَاَصْحَابِهِ الاَطْهَرِ Ve tertemiz ehline ve ashabına olsun...